

เมื่อกล่าวถึงการวางแผนงานในเรื่องใดก็ตาม จะหมายถึงความสามารถในการนึกคิดเป็นภาพ การสร้างสรรค์ วิธีการดำเนินการ หรือออกแบบ ซึ่งสิ่งเหล่านั้นยังไม่เกิดขึ้นในปัจจุบัน แต่คาดว่าจะสามารถทำให้เกิดขึ้น หรือดำเนินไปได้ในอนาคต ตามที่กำหนดไว้ การวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้าเปรียบเสมือนการวางแผนความคิด กำหนดวิธีดำเนินการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนไว้ล่วงหน้า ทำให้ผู้ปฏิบัติมีความพร้อมที่จะดำเนินงาน สามารถตัดสินใจได้ว่า จะดำเนินการสอนอย่างไร และจะสอนอะไรให้แก่ผู้เรียนในช่วงระยะเวลานั้นๆ หรือควรใช้อุปกรณ์การสอนชนิดใด เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มีความสามารถและทักษะในสิ่งที่เรียน ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆ ในการตัดสินใจเพื่อวางแผนการสอน เช่น พื้นฐานความรู้ของผู้เรียน จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หนังสือแบบเรียน อุปกรณ์การสอน รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่จัดให้มีการเรียนการสอนนั้นๆ ด้วย

ความหมายและคำจำกัดความของการวางแผนการสอน

การวางแผนการสอนที่ดี จะสามารถทำให้ผู้สอนสามารถควบคุมชั้นเรียน และทำให้การสอนดำเนินไปด้วยดี ผู้เรียนสนใจกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ตลอดช่วงเวลาของการสอน ดังนั้นการวางแผนการสอน จะสามารถเอื้อประโยชน์ต่อผู้สอนได้ดังต่อไปนี้

1. ทำให้ผู้สอนมองเห็นภาพของกิจกรรมการสอนที่ผู้สอนจะต้องดำเนินการสอนได้ตลอดเทอมของการศึกษา หรือ ตลอดปีการศึกษา ทำให้สามารถเตรียมความพร้อมไว้ล่วงหน้าสำหรับการจัดเตรียมอุปกรณ์การสอน กิจกรรมการสอน เพื่อเสริมความรู้แก่ผู้เรียน จัดเตรียมวางแผนกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในช่วงเวลานั้นๆ ซึ่งจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ทำให้ผู้สอนสามารถจัดลำดับความสำคัญ และความต่อเนื่องของเนื้อหาวิชาในบทเรียนได้อย่างเหมาะสม หรือจัดไว้อย่างยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถปรับแผนการสอนได้

สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าเมื่อผู้สอนรู้ทิศทาง และมีจุดประสงค์ในการดำเนินการสอนที่แน่นอน ไม่สับสน หรือสอนเนื้อหาวิชาซ้ำไปมา ซึ่งทำให้เสียเวลา และผู้เรียนเกิดความสับสนในการเรียนเนื้อหาวิชาเหล่านั้น

3. การกำหนดจุดประสงค์ไว้ล่วงหน้าในแผนการสอน ทำให้ผู้สอนต้องดำเนินการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ตามที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้เรียนในชั้นเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ หรือมีทักษะตามจุดประสงค์

4. ทำให้ผู้สอนสามารถจัดเนื้อหาวิชาให้มีความต่อเนื่องกันได้สอดคล้องกับหลักสูตร กระบวนวิชา อุปกรณ์การสอน และหนังสือแบบเรียน รวมทั้งเหมาะสมกับระดับความสามารถและความสนใจของผู้เรียนในแต่ละช่วงเวลาของการสอน ผู้สอนสามารถตัดสินใจในการจัดเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนและวางแผนการสอนสำหรับการสอนในลักษณะหน่วยย่อย เป็นรายเดือน สัปดาห์ หรือรายคาบเวลาได้อย่างเหมาะสม

5. ทำให้ผู้สอนสามารถเตรียมงานในการเชิญวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้รู้และผู้มีประสบการณ์ในชุมชนสำหรับการเสริมและให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้ หรือจัดเตรียมสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดทัศนศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จริงได้ล่วงหน้า ทำให้โรงเรียน บ้าน และชุมชน มีความสัมพันธ์กันมากขึ้นในการจัดกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้การวางแผนการสอนทำให้ผู้สอนสามารถจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากรายการโทรทัศน์ หรือรายการที่ดีต่างๆ ซึ่งการที่ผู้สอนได้จัดเตรียมเทปโทรทัศน์ไว้ล่วงหน้าในเนื้อหาวิชาที่เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้นกว่าที่กำหนดไว้ในบทเรียน ทำให้มีวิสัยทัศน์กว้างขึ้น

6. การวางแผนการสอนที่ตีรวมทั้งการจัดเตรียมอุปกรณ์การสอนไว้ล่วงหน้า จะทำให้ผู้สอนไม่กังวลใจเมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันเกิดขึ้น และทำให้การสอนในช่วงเวลานั้นๆต้องยุติลง เช่นมีการประชุมครู หรือผู้สอนป่วยอย่างกะทันหัน มีผู้มาเยี่ยมโรงเรียน ฯลฯ ผู้สอนจะสามารถดำเนินการสอนต่อไปได้อย่างต่อเนื่องเมื่อเริ่มต้นสอนใหม่ ทำให้ไม่สับสนและยุ่งยากใจในการสอน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างดีและต่อเนื่องเช่นกัน

7. ทำให้ผู้สอนสามารถใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุดในการสอน เช่น การอธิบาย จัดกิจกรรม และให้ความรู้แก่ผู้เรียน เนื่องจากมีความพร้อมในการจัดเตรียมกิจกรรมการสอน และสามารถใช้อุปกรณ์การสอนได้อย่างเหมาะสมกับเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่เริ่มทำการสอนใหม่ การวางแผนการสอน การจัดกิจกรรมการสอน และการใช้

อุปกรณ์การสอนจะต้องจัดให้เหมาะสม และสัมพันธ์กับเวลา ในขณะที่ครูที่มีประสบการณ์ในด้านการสอน อาจจะเขียนเพียงข้อความสั้นๆสำหรับตนเองว่า ในช่วงเวลาใดจะจัดกิจกรรมการสอนในรูปแบบใด หรือนำอุปกรณ์การสอนอะไรมาใช้ร่วมในการสอน

8. ทำให้ผู้สอนทราบความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะๆว่า ในช่วงเวลาใดผู้เรียนมีความรู้ และความสามารถในเรื่องใดแล้ว ทำให้สามารถประเมินความรู้และความสามารถของผู้เรียนในระยะนั้นๆได้ เพื่อนำผลมาพิจารณาสำหรับการดำเนินการสอนหรือการฝึกทักษะในเรื่องต่อไป หรือจะเป็นการทบทวนความรู้ และทักษะ เมื่อเห็นว่าผู้เรียนยังไม่มีความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะดำเนินการสอนในเรื่องต่อไป

9. ส่งเสริมให้ผู้สอนมีความมั่นใจ และสามารถที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดำเนินอยู่เป็นปกติได้ เช่นการจัดกิจกรรมกลุ่ม หรือการจัดการเรียนแบบร่วมมือ ซึ่งผู้สอนจะต้องเตรียมการ และวางแผนงานไว้ล่วงหน้า ทำให้สามารถดำเนินการสอนได้อย่างประสบความสำเร็จ มีความมั่นใจ และเสริมสร้างให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการใช้อุปกรณ์การสอนในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจการเรียน และได้รับความแปลกใหม่ในการเรียนกับผู้สอนอยู่เสมอ

10. ทำให้ผู้สอนจัดเตรียมคำถามที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้า เนื่องจากในระหว่างการสอน ผู้สอนมักจะถามคำถามในด้านความรู้ ความจำเป็นส่วนใหญ่ การวางแผนการสอนทำให้ผู้สอนรู้ถึงเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนจะต้องเรียน และสามารถตั้งคำถามในระดับสูง (higher-level question) เพื่อฝึกให้ผู้เรียนใช้ความคิดในการตอบคำถามของครู

11. ทำให้ผู้บริหารทราบล่วงหน้าในด้านการจัดเตรียมอุปกรณ์การสอน สถานที่ การจัดเวลา และอื่นๆ สำหรับการบริหารหลักสูตร เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และเตรียมไว้สำหรับการดำเนินการสอนในภาคเรียนต่อไป รวมทั้งเป็นวางแผนงานสำหรับการจัดครูเข้าสอนแทน หรือเป็นการจัดเตรียมผู้สอนให้สอนในเนื้อหาวิชาที่ผู้สอนมีความถนัด หรือมีความเชี่ยวชาญ

12. ทำให้ผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนจัดเตรียมเอกสารต่างๆสำหรับการสอน และการประเมินผลผู้เรียนได้ในระยะเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถนำผลการประเมินความรู้ของผู้เรียนที่ผ่านมา นำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแนวการสอนของผู้สอน การใช้หนังสือแบบเรียน และอื่นๆ สำหรับการบริหารหลักสูตร รวมทั้งสามารถปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างทันทั่วทั้งในภาคเรียนต่อไปได้

การวางแผนการสอน

การวางแผนการสอนจะเริ่มจากการศึกษาลักษณะของเนื้อหาวิชาตามที่หลักสูตรกำหนด ในรายละเอียดกระบวนการวิชา ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง แล้วจึงกำหนดรายละเอียดในเรื่องต่อไปนี้

1. พิจารณาเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาในช่วงเวลานั้นๆ ซึ่งควรจะมีลักษณะที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน หรือผู้สอนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาวิชานั้นเข้ามาสู่ความจำเป็นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้ ซึ่งจะเป็นการสร้าง กระตุ้น หรือเร้าความสนใจของผู้เรียน แล้วจึงนำมากำหนดจุดประสงค์ทั่วไป จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. กำหนดจุดประสงค์ทั่วไปเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชานั้น โดยพิจารณาว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในลักษณะใด เช่น เป็นการเรียนรู้ในรูปแบบปกติ (Routine Objectives) หมายถึง ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ ความจำ มีความเข้าใจเกี่ยวกับข้อความที่อ่าน สามารถอธิบายวิธีการดำเนินงานในสิ่งที่ได้เห็นมา การทบทวนความรู้ เฉลยข้อสอบ ฝึกทักษะ ฯลฯ สำหรับจุดประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในลักษณะของแนวคิด (Conceptual Objectives) เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดค้นหาความรู้เพิ่มเติม รวมทั้งให้มีความคิดริเริ่มในการแก้ปัญหาต่างๆ สร้างสรรค์ผลงานใหม่ สามารถสื่อแนวคิดและความคิดเห็นของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้โดยการอธิบาย หรือการเขียน ซึ่งการกำหนดจุดประสงค์ในรูปแบบใดก็ตาม ผู้สอนจะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นการกำหนดจุดประสงค์ที่จะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนในกระบวนการวิชานั้นๆ ด้วย

3. กำหนดชนิด หรือรูปแบบของการเรียนตามที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะใด เช่น ในการเรียนการสอนแบบปกติ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะเป็นการบรรยาย การจัดกิจกรรมกลุ่ม การให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ หรือจะกำหนดให้ผู้เรียนถามคำถามและตอบคำถามซึ่งกันและกันในกลุ่มเล็กๆ ช่วยเหลือกันทำงาน ซึ่งนักเรียนที่เรียนดีจะช่วยอธิบายความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจ ช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนด้อยในด้านการเรียนรู้ และร่วมมือกันฝึกทักษะ ค้นคว้าหาความรู้ หรือหาคำตอบในแบบทดสอบ สำหรับรูปแบบของการมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในลักษณะของแนวคิดนั้น นอกจากนักเรียนที่เรียนดีจะช่วยเหลือนัก

เรียนที่เรียนดีกว่าแล้ว นักเรียนในกลุ่มจะต้องร่วมกันแลกเปลี่ยนแนวคิดของตนเอง รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้ที่อยู่ในกลุ่มทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ยกตัวอย่าง ให้เหตุผลเพื่อสนับสนุนความคิดของตนเองด้วยร่วมกันพิจารณาตัดสินใจเลือกข้อมูลที่ได้ค้นคว้า หรือศึกษามาอย่างมีเหตุผล สนับสนุน และสร้างสรรค์แนวคิดใหม่เมื่อได้รับฟังข้อมูลต่างๆอย่างมีวิจารณญาณ

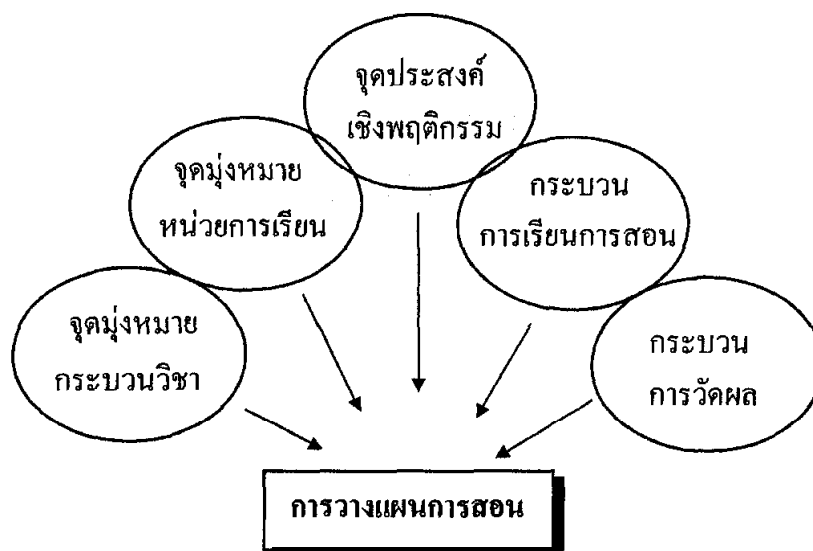
4. กำหนดงานให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนได้มีการสื่อสาร และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้สอนจะต้องจัดเตรียมใบงาน คำถาม รายชื่อหนังสือ หรือเอกสารประกอบการค้นคว้า สื่อการสอน ซึ่งอาจจะเป็นการกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนหรือศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นรายบุคคล หรือในลักษณะของกลุ่มการเรียน อย่างไรก็ตามลักษณะของงานที่กำหนดให้ผู้เรียนนั้น ควรจะสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิด หรือเสนอแนวคิดของตนเองได้อย่างอิสระ เช่นควรจัดให้มีการถาม และตอบคำถาม หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในกลุ่ม ซึ่งจะไม่มีคนเก่งคนใดคนหนึ่งทำงานนั้นๆตามลำพังคนเดียว ทุกคนจะต้องมีโอกาสเท่าเทียมกันในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างอิสระ และสามารถทำได้งานที่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ผู้สอนกำหนด

5. กำหนดการแบ่งภาระงานภายในกลุ่มย่อย โดยจะต้องไม่เป็นการแบ่งงานกันทำอย่างเด็ดขาดในแต่ละเรื่อง ซึ่งจะทำให้แต่ละคนในกลุ่มย่อยมุ่งแต่ทำงานของตนเอง ไม่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน แต่ควรจะอยู่ในลักษณะที่จะต้องนำงานนั้นกลับมาปรึกษาร่วมกัน หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงจะสรุปเป็นแนวคิด หรือร่วมกันจัดทำภาระงานตามที่ได้รับมอบหมายต่อไป

6. กำหนดแนวทางการประเมินผลงาน ซึ่งผู้สอนจะต้องคอยสังเกตการทำงานของนักเรียนแต่ละคน หรือสมาชิกในแต่ละกลุ่ม สำหรับการทำงานกลุ่ม การเสนอผลงานให้กลุ่มได้รับทราบ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการคิด วางแผนงาน และร่วมกันปฏิบัติงาน ซึ่งผลงานนั้นผู้สอนจะต้องนำมาประเมินเป็นผลงานของทุกคนในกลุ่มส่วนหนึ่งและประเมินเป็นรายบุคคลของการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มอีกส่วนหนึ่ง การกำหนดแนวทางการประเมินผลงานก่อนให้ผู้เรียนเริ่มภาระงาน จะทำให้ผู้เรียนทุกคนสนใจที่จะทำงานร่วมกันในกลุ่ม และร่วมกันทำงานเพื่อให้ผลงานของกลุ่มเป็นที่ยอมรับของผู้สอน และเพื่อนๆในกลุ่มอื่น

องค์ประกอบของแผนการสอน

เพื่อให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามที่กำหนด แผนการสอนจะต้องมีความสอดคล้องกันระหว่างองค์ประกอบต่างๆที่เป็นหลักสำคัญของแผนการสอนได้แก่ จุดมุ่งหมายของกระบวนการวิชา จุดมุ่งหมายของหน่วยการสอน จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม จุดประสงค์ปลายทาง กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการวัดผล การเรียน

การกำหนดจุดมุ่งหมายกระบวนการวิชา

ครูมีหน้าที่รับผิดชอบในการสอนแต่ละกระบวนการวิชาที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งครูจะสามารถศึกษารายละเอียดต่างๆ เช่น จุดมุ่งหมายของกระบวนการวิชา เนื้อหาวิชา แนวทางการสอน การใช้อุปกรณ์การสอน และอื่นๆได้จากหนังสือหลักสูตร ประมวลการสอน และหนังสือแบบเรียน อย่างไรก็ตาม ครูจำเป็นต้องปรับรายละเอียดต่างๆ และจัดทำเป็นแผนการสอนในลักษณะของหน่วยการสอน และแผนการสอนเป็นคาบเวลาต่อไป โดย การเลือกวิธีการสอน อุปกรณ์การสอน และเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับผู้เรียน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ตลอดจนจัดทำใบงาน และโครงการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล หลักการเบื้องต้นในการจัดทำแผนการสอนระดับกระบวนการวิชาของครู ประกอบด้วย

1. พิจารณาจุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร กลุ่มวิชา และกระบวนวิชาที่จะสอน ซึ่งเป็นสิ่งที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในลักษณะทั่วไป อย่างกว้างๆ

2. พิจารณาเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ของกระบวนวิชานั้น เพื่อจัดทำแผนการสอนให้อยู่ในขอบเขตที่หลักสูตรกำหนด โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทั่วไป และรวมถึงการพิจารณาสาระสำคัญ หัวข้อเรื่อง หรือหน่วยการเรียนรู้ย่อยๆ แบ่ง และจัดลำดับความสำคัญของความรู้ และเนื้อหาสาระ โดยคำนึงถึงความรู้ที่จะต้องเรียนก่อน-หลัง ความยาก-ง่าย ขอบเขตของเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมกับวัยและความรู้พื้นฐานของผู้เรียน การจัดเตรียมเวลาให้สอดคล้องกัน รวมทั้งการกำหนดกิจกรรมการสอนล่วงหน้าให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ตลอดจนพิจารณาเน้นหนักในหัวข้อเรื่องที่เห็นว่ามี ความสำคัญ

3. พิจารณาการจัดแบ่งเวลาให้เหมาะสม และสอดคล้องกันในแต่ละหัวข้อเรื่อง ในการจัดเวลาเรียนควรคำนวณเวลาเรียนจริงทั้งหมดตลอดเทอมการศึกษา และตลอดปี การศึกษา โดยหักวันหยุดต่างๆ เช่นวันหยุดราชการ วันหยุดประจำปีของโรงเรียน วันสอบ วันกิจกรรมของโรงเรียน รวมทั้งกำหนดวัน เวลา สำหรับการทดสอบ หรือการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นระยะๆ ไปด้วยและระยะเวลาสำหรับการสอบประจำ เทอม และการสอบประจำปีการศึกษา

4. พิจารณาแนวการสอนของครู หนังสือแบบเรียน การใช้อุปกรณ์การสอน กำหนด และจัดเตรียมอุปกรณ์การสอน สำหรับการสอนในแต่ละเนื้อเรื่อง หรือหัวข้อเรื่อง รวมทั้งศึกษาแหล่งค้นคว้าและการจัดเตรียมทรัพยากรสำหรับการสอนไว้ล่วงหน้า ซึ่งในแต่ละหัวข้อเรื่อง อาจจะต้องใช้วิธีการสอน อุปกรณ์การสอน แบบเรียนที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสาระสำคัญของเนื้อหาวิชา และจุดมุ่งหมายทั่วไปที่ได้กำหนดไว้

5. พิจารณาแนวทางการวัดและประเมินความรู้ของผู้เรียน ให้ตรงตามจุดมุ่งหมาย ทั่วไปของกระบวนวิชานั้นๆ

การกำหนดจุดมุ่งหมายในแผนการสอนระดับกระบวนวิชานั้น บางโรงเรียนจะ กำหนดไว้ให้ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามประมวลการสอน อย่างไรก็ตามครูก็จะต้องคำนึงถึงสาระสำคัญที่นักเรียนควรจะเรียนรู้ และได้รับในการสอน ซึ่งรวมทั้งทัศนคติ แนวคิด หลักการ ลักษณะกิจนิสัยและอาจจะละเว้นจุดมุ่งหมายที่เห็นว่าให้คุณ

ค่าน้อยในการเรียนของนักเรียนก็ได้ การกำหนดจุดมุ่งหมายของกระบวนการวิชาจะอยู่ในลักษณะกว้างๆ ตัวอย่างเช่น

วิชาสังคมศึกษา

- เพื่อให้เกิดความเข้าใจในอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการดำรงชีวิต
- เพื่อให้เห็นความสำคัญที่จะต้องร่วมมือกันส่งเสริมและพัฒนาชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง
- เพื่อให้ตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากประชากร

วิชาภาษาไทย

- เพื่อให้สามารถอ่านและฟังอย่างมีวิจารณญาณ
- เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าของวรรณกรรมพื้นบ้าน
- เพื่อให้สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์เกี่ยวกับหนังสือที่เลือกอ่าน

วิชาวิทยาศาสตร์

- เพื่อให้มีความสามารถใช้อุปกรณ์พื้นฐาน และทักษะในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
- เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าและเห็นความจำเป็นที่จะต้องรักษาสมดุลของธรรมชาติ
- เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าของบรรยากาศและพลังงานในการดำรงชีวิต

วิชาคณิตศาสตร์

- เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการคิดคำนวณ
- เพื่อให้มีความสามารถในการใช้เหตุผลและสามารถนำไปใช้ได้
- เพื่อให้มีทักษะในการคิดคำนวณและแก้โจทย์ปัญหาได้อย่างคล่องแคล่วและแม่นยำ

การกำหนดจุดมุ่งหมายของหน่วยการสอน (Unit)

การวางแผนการสอนสำหรับการจัดกิจกรรมการสอนในลักษณะหน่วย (Unit) สำหรับการเรียนการสอนในแต่ละเทอมนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาเนื้อหาวิชาที่เหมาะสม มีหัวข้อเรื่องที่น่าสนใจและสามารถนำมาจัดกิจกรรมได้ รวมทั้งมีระยะเวลาที่ต่อเนื่องกัน

ซึ่งจะเหมาะสมสำหรับการวางแผนการสอนสำหรับการเรียนการสอนในลักษณะกลุ่ม และจะทำให้ผู้เรียนมีเวลาสำหรับการค้นคว้าหาความรู้ ร่วมกันปรึกษาหารือ และนำข้อมูลมารายงานในชั้นเรียนได้ อย่างไรก็ตาม ผู้สอนไม่จำเป็นต้องดำเนินการสอนในลักษณะกลุ่มตลอดภาคเรียน ซึ่งการดำเนินการสอนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งตลอดเวลาซ้ำๆกัน จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเคยชิน และเบื่อกับกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้ ซึ่งหลักการในการจัดทำ และกำหนดจุดมุ่งหมายของแผนการสอนในระดับหน่วยมีดังนี้

1. พิจารณาเลือกหัวข้อเรื่องที่เหมาะสมกับรูปแบบของการจัดทำแผนการสอนในลักษณะหน่วยการสอน

2. จัดทำจุดมุ่งหมายทั่วไปสำหรับหน่วยการสอนนั้นๆ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายในลักษณะกว้าง เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือมีความสามารถ เมื่อได้ศึกษาหน่วยการเรียนดังกล่าวแล้ว ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย ครูจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้

1) เนื้อหาวิชาและการเลือกใช้อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม

2) พิจารณาว่าผู้เรียนควรจะมีการเรียนรู้ หรือมีความสามารถในเรื่องใด และควรจะใช้วิธีการสอนแบบใด

3) จุดมุ่งหมายของหน่วยการสอนจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทั่วไปของกระบวนวิชานั้น

3. กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะสำหรับหน่วยการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ มีทักษะ หรือมีทัศนคติตามที่มุ่งหวัง ซึ่ง ครูสามารถดำเนินการดังนี้

1) กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะที่ชัดเจน

2) สามารถกำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

3) สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทั่วไปของหน่วยการสอน

4. พิจารณา และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยการสอนนั้น ซึ่งครูจะต้องศึกษาเนื้อหาวิชาและจัดกิจกรรมการสอนให้เหมาะสม ขั้นตอนการกำหนดกิจกรรมประกอบด้วย

1) ศึกษาแนวคิดในการจัดกิจกรรมการสอนจากหลักสูตร หนังสือแบบเรียน คู่มือครู หรือแนวคิดจากเพื่อนครูด้วยกัน เพื่อให้เหมาะสมกับหน่วยการสอน

2) ตรวจสอบว่า กิจกรรมการสอนดังกล่าว จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3) พิจารณาว่า กิจกรรมการสอนสอดคล้อง หรือเหมาะสมกับสภาพการณ์ในการดำเนินการ ในเรื่องของเวลา การใช้อุปกรณ์การสอน รวมทั้งความพร้อม และระดับความสามารถของผู้เรียน

4) พิจารณาว่าในการสอนหน่วยการสอนหนึ่งๆควรจะเริ่มด้วยการสร้างความสนใจของผู้เรียน ชี้แจงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยการสอนกับกระบวนการวิชา และให้โอกาสผู้เรียนแสดงความคิดเห็นหรือวางแผนงานในการศึกษาเนื้อหาวิชาในหน่วยการสอนนั้นๆ

5) ในการสอนเนื้อหาวิชา จะต้องจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน รวมทั้งจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หรือมีพฤติกรรมตามที่กำหนดในจุดมุ่งหมายเฉพาะ

6) กิจกรรมการสอนในระยะสุดท้าย ควรจะเป็นการสรุปความรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนไปแล้ว ทบทวนความรู้ทั้งหมด เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ได้เรียนไปแล้ว และความรู้ที่จะต้องศึกษาในหน่วยต่อไป

5. วางแผนในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตลอดหน่วยการสอน เพื่อดูความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน การประเมินความรู้ของผู้เรียนอาจจะพิจารณาจากการสังเกตของครู ผลงานของผู้เรียน หรือให้ทำแบบทดสอบ ซึ่งการประเมินความรู้ หรือความสามารถของผู้เรียนจะต้องตรงตามจุดประสงค์ทั่วไป จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม รวมทั้งจุดประสงค์ปลายทางของผู้เรียน

6. จัดเตรียมอุปกรณ์การสอน ซึ่งผู้สอนควรจัดเตรียมหรือวางแผนงานการใช้ อุปกรณ์การสอนล่วงหน้า จัดเตรียมเอกสารการเรียนการสอน จัดสร้างอุปกรณ์ หรือการวางแผนงานการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการเรียนการสอน

การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

หลังจากที่ผู้สอนกำหนดจุดมุ่งหมายของหน่วยการสอน และวางแผนในการดำเนินกิจกรรมการสอนในลักษณะหน่วยแล้ว ในการดำเนินการสอนในแต่ละคาบเวลาของหน่วยการสอนนั้น ผู้สอนจะต้องจัดทำเป็นบันทึกการสอน และกำหนดเป็นจุดประสงค์เชิง

พฤติกรรม สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละคาบเวลา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความสามารถ หรือมีทักษะตามที่ระบุไว้ในจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ในการจัดทำบันทึกการสอน ผู้สอนจะต้องระบุให้แน่ชัดลงไปว่าในช่วงระยะเวลาที่สอน1 คาบเวลานั้น ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยมีพฤติกรรมใดบ้างตามเกณฑ์และภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดให้ ซึ่งการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ สามารถกำหนดได้หลายๆข้อ ในคาบเวลาหนึ่งๆ หรืออาจเรียกว่าจุดประสงค์นำทาง ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของการเรียน เมื่อการเรียนได้เสร็จสิ้นลง เรียกว่าจุดประสงค์ปลายทาง

การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม จะเป็นแนวทางให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน รวมทั้งดำเนินการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุหรือมีพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ นอกจากนี้จะทำให้ผู้สอนทราบขีดความสามารถของผู้เรียนที่ครูคาดหวัง ซึ่งใช้เป็นเกณฑ์ประเมินว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่ มากน้อยแค่ไหน ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของผู้เรียนทุกครั้ง ซึ่งจะทำให้การดำเนินการสอนของครูถูกทิศทางมากขึ้น สอดคล้อง ตรงตามจุดประสงค์ของหน่วยการสอน กระบวนวิชา และหลักสูตร หลักการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมมีดังนี้

1. ระบุพฤติกรรมของผู้เรียนที่สามารถแสดงออกให้เห็นได้อย่างชัดเจน เช่น ผู้เรียนสามารถอธิบาย เขียน ตอบคำถาม เขียน หรือกล่าวสรุปความคิดเห็น ทำแบบทดสอบ ฯลฯ

2. กำหนดว่าพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกมานั้น จะต้องแสดงออกมาในสถานการณ์ใด หรือมีลักษณะอย่างไร จึงจะเป็นที่ยอมรับว่า มีการเรียนรู้เกิดขึ้น เช่น กำหนดสถานการณ์ดังนี้

เมื่อกำหนดเนื้อเรื่องให้อ่าน 1 ตอน.....

หลังจากครูอธิบายการเขียนเลขทศนิยม 2 ตำแหน่ง.....

ให้นักเรียนดูรูปภาพจำนวน 3 รูป.....

3. กำหนดระดับความสามารถของพฤติกรรมที่แสดงออกด้วยว่า เป็นการกระทำในระดับใด มากน้อยแค่ไหน ดังอย่างเช่น

.....ถูกต้องทั้งหมด

.....ถูกต้อง 8 ข้อ จากจำนวน 10 ข้อ

..... ภายในเวลา 10 นาที

ตัวอย่างของการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมคือ

- เมื่อกำหนดภาพ 10 ภาพ นักเรียนสามารถเขียนบรรยายเรื่องจากภาพได้ถูกต้องอย่างน้อย 8 ภาพ
- เมื่อนักเรียนพบปะกัน สามารถทักทายและสนทนากันด้วยภาษาง่ายๆตามระดับความรู้ที่เคยเรียนมาได้ถูกต้อง
- เมื่อนักเรียนดูแผนที่ทวีปยุโรปบนกระดานดำ นักเรียนสามารถออกมาชี้ประเทศต่างๆที่ผู้สอนกำหนดให้ได้ถูกต้องทั้งหมด

ในการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ผู้สอนอาจเขียนเฉพาะพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนแสดงออก และกำหนดระดับความสามารถเท่านั้นก็ได้ ตัวอย่างเช่น

- สามารถเขียนบรรยายสั้นๆ เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมาได้ใจความสมบูรณ์
- สามารถท่องจำสุภาษิต และคำคมของภาษาไทยซึ่งเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายได้อย่างถูกต้อง
- สามารถนำคำศัพท์ที่กำหนดให้มาแต่งเป็นประโยคได้ถูกต้อง

กระบวนการเรียนการสอน

ในส่วนของกระบวนการเรียนการสอนจะรวมถึงการเลือกเนื้อหาวิชา และการกำหนดแนวคิดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กระบวนวิชา ซึ่งจะเป็นลักษณะของเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้ ไม่ยากจนเกินระดับความสามารถของผู้เรียน โดยจัดให้เหมาะสมกับเวลา รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและแนวคิดนั้น

ผู้สอนจะต้องพิจารณาจัดและเลือกใช้กิจกรรมการสอนในแต่ละคาบเวลาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่ระบุไว้ การจัดกิจกรรมการสอนที่คิ่้นต้องเหมาะสมกับความสนใจของนักเรียนในแต่ละกลุ่มที่ไม่เหมือนกัน และพิจารณาการตอบสนองของกิจกรรมการสอนที่ครูจัดขึ้น นอกจากนี้ครูจะต้องเลือกกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับเวลาของบทเรียนด้วย เช่น เข้า บ่าย ก่อนการพักเที่ยง หรือก่อนเวลาเลิกเรียน ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว ความสนใจของผู้เรียนจะแตกต่างกัน นอกจากนี้ การเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา การใช้อุปกรณ์การสอน และการเตรียมการสอนที่ดีของครูจะทำให้ให้นักเรียนสนใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น

แนวทางการเลือกใช้วิธีสอนเพื่อนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และผู้เรียน มีดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์เนื้อหาวิชาที่จะสอนว่ามีลักษณะอย่างไร มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ หรือความสามารถในเรื่องใดเป็นสำคัญ เช่นต้องการผู้เรียนเข้าใจ หรือมีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎความจริง หรือแนวคิดของเนื้อหาวิชา หรือนั้นในเรื่องการฝึกปฏิบัติ และอื่นๆ ซึ่งจะทำให้ผู้สอนสามารถเลือกวิธีสอนได้อย่างเหมาะสม ในการเลือกเนื้อหาวิชา ผู้สอนจะต้องคำนึงว่า เนื้อหาวิชานั้นจะต้องมีความถูกต้อง มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นสิ่งที่น่าสนใจ รวมทั้งเป็นเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้ ไม่ยากจนเกินระดับความสามารถของผู้เรียน

2. พิจารณาจุดมุ่งหมายของวิธีสอนนั้นว่า อะไรเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของวิธีสอนนั้นๆ เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่จะสอน รวมทั้งผู้สอนสามารถดำเนินการสอนได้หรือไม่ซึ่งในบางครั้งผู้สอนจะต้องจัดเตรียมการไว้ล่วงหน้า ในเรื่องสถานที่ หรือใบงาน และอื่นๆ เพื่อให้การดำเนินการสอนเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้ เช่น วิธีการสอนในรูปแบบของการจัดกิจกรรม หรือการจัดทัศนศึกษา หรือการจัดให้มีการอภิปราย หรือการใช้บทบาทสมมติในชั้นเรียน

3. พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการสอนนั้นๆกับความแตกต่างกันของกลุ่มผู้เรียนในด้านอายุ พื้นฐานการศึกษา ความสนใจ รวมทั้งสังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้สอนควรจะพิจารณาเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับกลุ่มของผู้เรียน ความสนใจ และสภาพแวดล้อม เพื่อให้การดำเนินการสอนประสบความสำเร็จมากที่สุด

4. ผู้สอนควรพิจารณาวิธีการสอน ซึ่งมีกิจกรรมการสอนที่จะส่งเสริม กระตุ้น หรือสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาสติปัญญาของตนเอง รู้จักการสืบหาความรู้ การวางแผนงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รวมทั้งฝึกให้รู้จักทำงานในลักษณะของกระบวนการ ฝึกฝนให้มีลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานต่อตนเองและเพื่อนร่วมงาน

5. พิจารณาวิธีการสอนที่ผู้สอนคาดว่าจะสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับผู้เรียน สภาพแวดล้อม และความสามารถของผู้สอนเอง รวมทั้งไม่เป็นภาระที่หนักเกินไปสำหรับครูในการเตรียมการสอน เนื่องในบางวิธีการสอน ผู้สอนจะต้องจัดเตรียมกิจกรรมการสอนเป็นวันๆ เพื่อทำการสอนเพียงชั่วโมงเดียวเท่านั้น ทำให้เสียเวลาและเป็นภาระที่หนักเกินไป

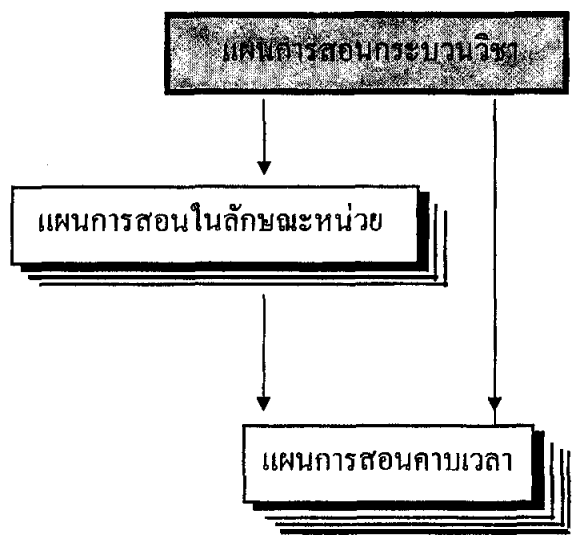
กระบวนการวัดผล

ผู้สอนจำเป็นต้องจัดเตรียมเครื่องมือสำหรับการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเมื่อการเรียนการสอนได้ดำเนินไประยะเวลาหนึ่ง โดยระบุไว้ในบันทึกการสอนด้วยว่าเมื่อกิจกรรมการสอนได้ดำเนินไปในช่วงเวลาหนึ่งๆ ครูจะสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้ด้วยวิธีใด เช่น จากการสังเกต การถาม หรือการให้ทำแบบฝึกหัด ซึ่งครูควรจะได้เตรียมคำถามหรือแบบฝึกหัดไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนดำเนินไปตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ การวัดและประเมินผลผู้เรียนอาจจะทำได้หลายรูปแบบ เช่น

1. จัดให้มีการทดสอบผู้เรียนเป็นระยะๆ หรือทดสอบประจำภาคเรียน เพื่อผู้สอนจะได้ทราบความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนตลอดเวลา
 2. จากการสังเกตของครูในระหว่างการเรียนการสอนในชั้นเรียน
 3. การมอบหมายงานให้ทำ เช่น การเขียนรายงานของผู้เรียน การทำการบ้าน หรืองานในด้านโครงการ การค้นคว้างานต่างๆ
 4. จากการแสดงออกในด้านต่างๆของผู้เรียน เช่น การแสดงความสามารถหน้าชั้นเรียน การแสดงความคิดเห็น การแสดงบทบาทสมมติ
 5. จากผลงานที่นักเรียนปฏิบัติ เช่น งานในด้านฝีมือ งานดนตรี วาดภาพ ฯลฯ
- ข้อมูลย้อนกลับจากการประเมินผลการเรียนการสอนทั้งจากตัวผู้เรียนและผู้สอน จะทำให้ทราบข้อมูล เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

การจัดทำแผนการสอนในลักษณะหน่วย (Unit)

การจัดทำแผนการสอนในลักษณะหน่วยการสอนนั้น ผู้สอนจะพิจารณาจากแผนการสอนกระบวนการวิชา โดยเนื้อหาวิชาในกระบวนการวิชานั้นจะแบ่งออกเป็นหัวข้อเรื่อง หรือสาระสำคัญที่มีลักษณะแนวเดียวกันจะถูกจัดให้เป็นกลุ่ม กลุ่มเนื้อหาวิชาดังกล่าวและกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดไว้สำหรับการสอนในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆประมาณ 1-2 คาบเวลา จนถึง 1-2 สัปดาห์จะเรียกว่า หน่วยการสอน และจัดทำเป็นแผนการสอนในลักษณะหน่วย จากนั้นผู้สอนจะนำมาจัดทำเป็นแผนการสอนคาบเวลา สำหรับการสอนปกติต่อไป

การจัดทำแผนการสอนในแต่ละคาบเวลานั้น ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ในหลายลักษณะในแต่ละคาบเวลา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ในเนื้อหาความรู้ในหน่วยวิชานั้นๆ อาจจะกล่าวได้ว่าแผนการสอนในลักษณะหน่วยจะประกอบด้วยแผนการสอนในแต่ละคาบเวลาจำนวนหนึ่งที่ต้องเนื่องกัน แผนการสอนสำหรับการสอนในหน่วยหนึ่งๆ อาจจะประกอบด้วยวิธีการสอนหลายๆรูปแบบ เช่น การบรรยาย การให้นักเรียนแก้ปัญหา หรือการให้นักเรียนทำรายงาน ทำโครงการ แต่จะเน้นให้นักเรียนมีความรู้ในหน่วยวิชา หรือในหัวข้อเรื่องนั้นเป็นประการสำคัญ ขั้นตอนในการจัดทำแผนการสอนระดับหน่วยประกอบด้วย

1. พิจารณาเลือกหัวข้อเรื่องสำหรับหน่วยวิชา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนวิชา เช่น “หลักภาษาเกี่ยวกับคำและกลุ่มคำ” “ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม”
2. กำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูมุ่งหวังให้นักเรียนได้เรียนรู้ในหัวข้อเรื่อง หรือในหน่วยวิชานั้นๆ ลักษณะของจุดมุ่งหมายจะกว้าง มุ่งเน้นหลักการใหญ่ๆ ให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ มีทัศนคติ ในหัวข้อเรื่องดังกล่าว
3. จัดทำแผนการสอนรายคาบวิชาให้มีความต่อเนื่องกัน และครอบคลุมเนื้อหาวิชาในหัวข้อเรื่อง หรือในหน่วยวิชานั้นๆทั้งหมด เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ แผนการสอนจะประกอบด้วย

1) แผนการสอนสำหรับแนะนำหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะบอกจุดประสงค์ แนวทางการศึกษาหน่วยเรียนนั้นๆ การทดสอบก่อนเรียน การกระตุ้นและเร้าความสนใจผู้เรียน วิธีการเรียน และแนวทางการแบ่งกลุ่มการเรียนรู้

2) แผนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาของหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนในหลายๆรูปแบบ เช่น การบรรยาย การให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อให้ศึกษาค้นคว้าตามใบงานของครูด้วยตนเอง หรือในลักษณะกลุ่ม การวิเคราะห์และแก้ปัญหาต่างๆตามที่คุณสอนกำหนด การทำรายงาน การจัดให้มีทัศนศึกษา หรือการจัดทำโครงการในลักษณะของกลุ่ม หรือรายบุคคล

3) แผนการสอนเพื่อสรุปหน่วยการเรียนรู้ รวมถึงการทบทวน การสรุปผลการทำงานของผู้เรียนซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบของการรายงาน ร่วมด้วยการแสดงผลงานในรูปแบบต่างๆ เช่นการแสดงผลงานแบบสมมติ การจัดนิทรรศการ และอื่นๆ รวมทั้งเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์สำหรับการศึกษาในเรื่องต่อไป

4. พิจารณากิจกรรมหลักสำหรับหน่วยการสอน ซึ่งอาจจะเป็นการให้ผู้เรียนจัดโครงการที่เกี่ยวข้องเนื้อหาวิชา การมอบหมายงาน การจัดนิทรรศการ การแสดงผลงานแบบสมมติ หรือการศึกษานอกสถานที่ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชาในหน่วยวิชานั้นๆ รวมทั้งอุปกรณ์ และสถานการณ์ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม

5. จัดทำแผนงานและจัดเตรียมอุปกรณ์การสอน เพื่อให้การสอนหน่วยวิชา หรือหัวข้อเรื่องนั้นๆ ประสบความสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจจะใบงาน หรือเอกสารเสริมความรู้และการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชานั้นๆ

6. จัดเตรียมเครื่องมือสำหรับประเมินความรู้ของผู้เรียนตลอดทั้งหน่วยซึ่งอาจจะเป็น แบบทดสอบเนื้อหาวิชา ในด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือความสามารถในด้านทักษะของหน่วยวิชา แบบฟอร์มการประเมินผลงาน เช่น การรายงาน การจัดนิทรรศการ รวมทั้งการจัดทำพอร์ตโฟลิโอ สำหรับหน่วยเรียนนั้นๆ

ตัวอย่างของแผนการสอนในลักษณะหน่วย

วิชาภาษาไทย

วันที่ 10-18 มิถุนายน 2541

จำนวนคาบเวลา 6 คาบ

หัวข้อเรื่อง พระอภัยมณี

ระดับชั้นเรียน ม.2

1. สาระสำคัญของเนื้อเรื่อง

ลักษณะคำประพันธ์ของ “พระอภัยมณี” เป็นนิทานก๊ากกลอน แต่งด้วยกลอนสุภาพ เป็นเรื่องที่พระสุนทรโวหาร (สุนทรภู่) แต่งขึ้นจากจินตนาการ ในรัชสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ และมีเนื้อเรื่องที่แปลกชวนให้ติดตามอ่าน

2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อเรียนในหน่วยการเรียนนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

- 1) เล่าประวัติและผลงานของสุนทรภู่ได้
- 2) เล่าเรื่องย่อของ “พระอภัยมณี” โดยใช้ภาษาของตนเองได้
- 3) อ่านทำนองเสนาะ และบอกความหมายของคำศัพท์ในคำประพันธ์ได้
- 4) ถอดคำประพันธ์เป็นร้อยแก้ว โดยใช้ภาษาของตนเองได้
- 5) อธิบายลักษณะนิสัยของตัวละครที่ปรากฏในคำประพันธ์ได้
- 6) อภิปรายและวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครเอก และตัวละครย่อย ในเรื่องได้
- 7) วิเคราะห์ศิลปะการแต่งคำประพันธ์ และยกตัวอย่างการใช้สำนวนโวหารในรูปแบบ ต่างๆ ได้
- 8) จัดทำบอร์ด นิทรรศการ เพื่อแสดงผลงานของสุนทรภู่ได้

3. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน		
เวลา	เนื้อหาสาระ	กิจกรรมการสอน
1 คาบ	ขั้นนำ ชีวประวัติ และวรรณกรรมต่างๆที่สำคัญซึ่งประพันธ์โดยของ สุนทรภู่	- บรรยาย ให้ดูวีดิทัศน์ คำประพันธ์ และยกตัวอย่างสำนวนโวหาร - แบ่งกลุ่มปรึกษาหารือเกี่ยวกับวรรณกรรม สำนวนโวหารในคำประพันธ์ ที่ผู้เรียนชอบ และสนใจ
3 คาบ	ขั้นสอน 1. รายละเอียด ชีวประวัติ และผลงานของสุนทรภู่ ในแต่ละรัชสมัย 2. เรื่องย่อของ “พระอภัยมณี” 3. เนื้อเรื่องในหนังสือฉบับเรียนซึ่งเป็นบางส่วนของเรื่อง “พระอภัยมณี” มีลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนสุภาพ 4. ศิลปะการใช้สำนวนโวหาร	ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเป็นลักษณะกลุ่ม และรายบุคคล ในเรื่องต่อไปนี้ - ศึกษาประวัติของสุนทรภู่ในแต่ละรัชสมัย และทำรายงาน - ฝึกอ่านจับใจความเรื่องย่อของ “พระอภัยมณี” - ฝึกการอ่านทำนองเสนาะและอธิบายความหมายของคำศัพท์ในคำประพันธ์ - ถอดความเป็นร้อยแก้วจากข้อความบางตอน ของคำประพันธ์

เวลา	เนื้อหาสาระ	กิจกรรมการสอน
2 คาบ	ขั้นสรุป 1. สรุปชีวประวัติของสุนทรภู่ 2. ทบทวนเนื้อเรื่องย่อ 3. สรุปลักษณะนิสัย และพฤติกรรมของตัวละคร 4. สรุปสำนวนโวหารที่ดี	- อธิบายลักษณะนิสัย วิเคราะห์ วิจารณ์ พฤติกรรม ของตัวละครใน “พระอภัยมณี” - วิเคราะห์คำประพันธ์ การเข้าใจ สำนวนโวหาร ในรูปแบบต่างๆ - การแสดงบทบาทสมมติในบางตอน ของ “พระอภัยมณี” - การจัดทำบอร์ด นิทรรศการ เพื่อสรุปชีวประวัติของสุนทรภู่ จรรณกรรมต่างๆ เรื่องย่อของ “พระอภัยมณี” ตัวละคร ลักษณะนิสัย และสำนวนโวหารต่างๆที่เป็นคติสอนใจ และเป็นที่นิยมในปัจจุบัน
	4. อุปกรณ์การสอน — วิถีทัศน์ประวัติและผลงานของสุนทรภู่ — แผนภูมิ และตัวอย่างกลอนสุภาพ — เครื่องทอ และด้ายทอการอ่านทำนองเสนาะ — บัตรคำ ชื่อของตัวละคร , แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของตัวละคร — แถบประโยคสำนวนโวหาร — เกม “ฉันคือใคร”	

5. การประเมินผล

- จากการสังเกตความสนใจ และความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม
- การถามคำถาม
- ให้ทำแบบฝึกหัด
- การทำรายงาน
- ผลงานจากการแสดงบทบาทสมมติ และการจัดนิทรรศการ

หมายเหตุ ในกรณีที่มีเวลา หรือ โรงเรียนอยู่ในบริเวณใกล้เคียง จ.ระยอง ควรพานักเรียนไปดู สถานที่จริง คือ อนุสาวรีย์ท้าวสุทฤ์ ที่จังหวัดระยอง

การจัดทำแผนการสอน (Lesson Plan)

เมื่อได้กำหนดแผนการสอนในระดับกระบวนวิชา หรือแผนการสอนในระดับหน่วยแล้ว ครูจะต้องจัดทำแผนการสอนในระดับคาบเวลาหรือเรียกว่า บันทึกรการสอน (Lesson Plan) ซึ่งเป็นการนำเนื้อเรื่อง และเวลาที่ได้จัดแบ่งไว้ในแผนการสอนระดับกระบวนวิชา หรือในระดับหน่วย นำมาเขียนเป็นแผนการสอนเฉพาะแต่ละคาบเวลาสำหรับการสอนในชั้นเรียนให้ละเอียดมากขึ้น การเตรียมบันทึกการสอนในตอนหนึ่งๆ สำหรับวิชาหนึ่งๆนั้น ไม่สามารถนำมาใช้สอนได้ในทุกๆชั้นเรียน ดังนั้นควรเขียนให้สามารถยืดหยุ่นได้ เพื่อให้ผู้สอนสามารถปรับการสอนได้สอดคล้องสภาพของแต่ละชั้นเรียนที่ไม่เหมือนกัน และเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนในแต่ละชั้นเรียนด้วย

หลักในการจัดทำบันทึกการสอน

ในการทำบันทึกการสอน ผู้สอนควรยึดถือหลักเกณฑ์ต่างๆดังต่อไปนี้

1. กำหนดขอบเขตของเนื้อหาวิชาที่จะสอนให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนด หรือให้สอดคล้องกับหน่วยการสอน ถ้าเป็นหัวข้อเรื่องที่มีเนื้อหาวิชามาก ก็อาจจะแบ่งเป็นตอนๆก็ได้

2. ระบุในรายละเอียดว่า การสอนในหัวข้อเรื่องนั้นมีจุดประสงค์อย่างไร ผู้เรียนควรจะมีพฤติกรรมอะไรบ้างที่แสดงว่าเกิดการเรียนรู้ขึ้น กำหนดเนื้อหาวิชาที่จะดำเนินการสอน กิจกรรมการสอน รวมทั้งเทคนิคการสอนสำหรับการสอนในเรื่องนั้นๆ อุปกรณ์การสอน และแนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย รายละเอียดต่างๆดังกล่าว ควรเขียนให้ชัดเจน ใช้ภาษาที่กระชับรัด อ่านเข้าใจง่าย และสามารถปฏิบัติตามอย่างได้ผล

3. กิจกรรมการสอนที่ระบุในบันทึกการสอนนั้น ครูควรพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งคำนึงถึงเวลาที่กำหนดด้วย ตลอดจนการใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ และความสนใจของผู้เรียน ซึ่งจะทำให้การสอนของครูเป็นที่น่าสนใจแก่นักเรียน

4. การกำหนดงานที่จะมอบหมายให้นักเรียนทำ ครูควรระบุไว้ในบันทึกการสอนด้วย ซึ่งครูควรจะได้จัดเตรียมไว้ล่วงหน้า การอธิบายแนวทางการดำเนินงานควรชัดเจน นักเรียนเข้าใจ และเป็นงานที่จะเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน หรือเป็นงานที่จะเตรียมตัวนักเรียนสำหรับการเรียนการสอนในครั้งต่อไปก็ได้

องค์ประกอบของบันทึกการสอน

บันทึกการสอนที่ครูทำขึ้นนั้น จะต้องประกอบด้วยส่วนต่างๆที่สำคัญดังนี้คือ

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ (Behavior Objective)

ในการเตรียมบันทึกการสอน ผู้สอนจะต้องระบุให้แน่ชัดลงไปว่าในช่วงระยะเวลาที่สอน 1 คาบเวลานั้น ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยมีพฤติกรรมใดบ้างตามเกณฑ์ และภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดให้ ซึ่งการกำหนด จุดประสงค์การเรียนรู้ สามารถกำหนดได้หลายๆข้อ ในคาบเวลาหนึ่งๆ หรืออาจเรียกว่าจุดประสงค์นำทาง ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของการเรียน เมื่อการเรียนได้เสร็จสิ้นลง เรียกว่าจุดประสงค์ปลายทาง

2. เนื้อเรื่องโดยสรุป (Content)

เป็นการระบุว่าใน 1 คาบเวลานั้น ผู้สอนจะสอนอะไรบ้างตามที่ระบุไว้ในแผนการสอนระดับกระบวนการวิชา หรือแผนการสอนระดับหน่วย ผู้สอนอาจจะระบุเนื้อเรื่องหรือหัวข้อที่สอนตามหนังสือแบบเรียนก็ได้ การเลือกเนื้อหาวิชาที่จะสอนนั้น มีความสำคัญมาก ผู้สอนจะต้องรู้จักการแบ่งเนื้อหาวิชา และการจัดให้เนื้อหาวิชาแต่ละตอนให้มีความต่อเนื่องกัน รวมทั้งพิจารณาให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม

การจัดทำบันทึกการสอน ควรเน้นความสำคัญของเนื้อหาวิชาที่สอนให้สอดคล้องกับสภาพของสังคม ความสนใจของผู้เรียนและความต้องการของหลักสูตร

3. กิจกรรมการสอน (Activities)

ผู้สอนจะต้องพิจารณาจัดกิจกรรมการสอนในแต่ละคาบเวลาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่ระบุไว้ การจัดกิจกรรมการสอนที่ดีนั้นต้องเหมาะสมกับความสนใจของนักเรียนในแต่ละกลุ่มที่ไม่เหมือนกัน และพิจารณา การตอบสนองของกิจกรรมการสอนที่ครูจัดขึ้น นอกจากนี้ครูจะต้องเลือกกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับเวลาของบทเรียน ด้วย เช่น เข้า บ่าย ก่อนการพักเที่ยง หรือก่อนเวลาเลิกเรียน ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว ความสนใจของผู้เรียนจะแตกต่างกัน นอกจากนี้ การเลือกใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา การใช้อุปกรณ์การสอน และการเตรียมการสอนที่ดีของครูจะทำให้นักเรียนสนใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น

4. อุปกรณ์การสอน (Aids)

ในบันทึกการสอน ผู้สอนจะต้องระบุชนิดของอุปกรณ์การสอนที่จะต้องใช้ร่วมกับการสอนในช่วงเวลานั้นๆ ด้วยว่า อุปกรณ์ชนิดใดที่จะนำมาใช้ ในกิจกรรมการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งเป็นอุปกรณ์ที่สอดคล้อง และเหมาะสมกับเนื้อเรื่องด้วย เช่น รูปภาพ เทปบันทึกเสียง แถบเสียง แผนที่ บัตรคำ และอื่นๆ อีก นอกจากนี้หนังสือเรียน และหนังสือทางวิชาการก็สามารถนำมาใช้เป็นอุปกรณ์ได้เช่นเดียวกัน

5. การประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation)

ผู้สอนจำเป็นต้องจัดเตรียมเครื่องมือสำหรับการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเมื่อการเรียนการสอนได้ดำเนินไประยะเวลาหนึ่ง โดยระบุไว้ในบันทึกการสอนด้วยว่าเมื่อกิจกรรมการสอนได้ดำเนินไปในช่วงเวลาหนึ่งๆ ครูจะสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้ด้วยวิธีใด เช่น จากการสังเกต การถาม หรือการให้ทำแบบฝึกหัด ซึ่งครูควรจะได้เตรียมคำถามหรือแบบฝึกหัดไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียนดำเนินไปตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ลักษณะของบันทึกการสอนที่ดี

บันทึกการสอนที่ดี ควรจะเขียนในลักษณะที่อ่านง่าย ชัดเจน มีความยืดหยุ่น (flexible) และ มีลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. ครูสามารถนำไปปฏิบัติใช้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

2. มีความยืดหยุ่น ในลักษณะที่ครูจะสามารถดัดแปลง หรือปรับปรุง เพื่อทำการสอนในครั้งต่อไปให้ได้ผลดีกว่าการสอนในครั้งแรกได้ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป

3. ในกรณีที่ครูประจำวิชาไม่สามารถทำการสอนได้ ผู้ที่ทำการสอนแทนซึ่งมีความรู้ความสามารถในวิชาเดียวกัน สามารถนำบันทึกการสอนนั้นไปใช้สอนแทนได้อย่างได้ผลเช่นเดียวกัน

4. รายละเอียดของกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ไม่ยากต่อการดำเนินการสอน นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรม รวมทั้งครอบคลุมเนื้อเรื่องที่จะสอนได้ครบ

ประโยชน์ของบันทึกการสอน

1. สำหรับครูที่เริ่มทำการสอนใหม่ และยังไม่มีความชำนาญในการสอน บันทึกการสอนจะช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น เนื่องจากได้เตรียมเนื้อหา กิจกรรมการสอน และอุปกรณ์การสอนมาพร้อมแล้ว สามารถดำเนินการสอนได้ด้วย ความมั่นใจซึ่งจะทำให้การสอนของครูประสบความสำเร็จได้ส่วนหนึ่ง

2. การทำบันทึกการสอนทุกครั้งที่ทำ การสอน ทำให้ครูสามารถปรับปรุงการสอนในแต่ละครั้งได้ รู้ว่าควรปรับปรุงกิจกรรมการสอนให้อยู่ในแนวใด หรือในลักษณะใด จึงจะเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป เพื่อให้การสอนในครั้งต่อไปมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. การจัดทำบันทึกการสอน จะทำให้ครูสามารถดำเนินการสอนได้ทันตามหลักสูตร โดยไม่รวบรัดเกินไป เนื่องจากได้กำหนดเวลาและเนื้อเรื่องที่จะดำเนินการสอนไว้อย่างเหมาะสมแล้ว

4. บันทึกการสอนที่ดี ซึ่งได้รับการปรับปรุงและนำไปใช้สอนอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะเป็นคู่มือให้แก่ครูใหม่ ให้รู้จักแนวการสอน และสามารถนำไปปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมกับการสอนของตนเองได้

จะเห็นได้ว่า การจัดแผนการสอนระดับกระบวนวิชา แผนการสอนระดับหน่วย และแผนการสอนระดับคาบเวลา หรือบันทึกการสอนจะต้องจัดทำให้สัมพันธ์กัน ซึ่งการมี

ความรู้ในเรื่องดังกล่าวจะช่วยให้นักเรียนที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการสอน มีความเชื่อมั่นในการสอนมากขึ้น และจะทำให้ผู้สอนสามารถปรับปรุงการสอนในแต่ละครั้งได้ ทราบข้อบกพร่องของตนเอง สามารถดำเนินการสอนได้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรตามเวลาที่กำหนดไว้

ตัวอย่างของแผนการสอน (Lesson Plan)

วิชา ภาษาไทย

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง “พระอภัยมณี” คาบที่ 2-3

ชั้นเรียน ม.2

เวลา 9.20 - 11.00 น.

วันที่ 11 มิถุนายน 2541

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. นักเรียนสามารถเล่าชีวประวัติของสุนทรภู่ได้
2. นักเรียนสามารถเล่าเรื่องย่อของ “พระอภัยมณี” ได้
3. นักเรียนสามารถถอดคำประพันธ์บางตอนเป็นร้อยแก้วได้
4. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างสำนวนโวหารที่น่าสนใจในคำประพันธ์ได้

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ให้นักเรียนดูวีดิทัศน์ ประวัติและผลงานของสุนทรภู่ และให้นักเรียนดูวรรณกรรมที่สุนทรภู่ประพันธ์ และหนังสือ “พระอภัยมณี”
2. ครูเล่าเรื่องอย่างย่อๆ เกี่ยวกับนิทานคำกลอนเรื่อง “พระอภัยมณี”
3. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามที่ได้กำหนดไว้ในคาบแรก จำนวน 8 กลุ่มๆละ 5 คน
4. มอบใบงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่มค้นคว้าเอกสารในห้องสมุด โดยใช้เวลาประมาณ 20 นาที และให้กลับมารายงานในกลุ่มใหญ่
 - 1) กลุ่มที่ 1 และ 8 ---- ชีวประวัติของสุนทรภู่ (ใบงานที่ 1)
 - 2) กลุ่มที่ 2 และ 7 ---- เรื่องย่อของ “พระอภัยมณี” (ใบงานที่ 2)
 - 3) กลุ่มที่ 3 และ 6 ---- ถอดคำประพันธ์ และอธิบายความหมายของคำประพันธ์จากใบงานที่ผู้สอนกำหนด (ใบงานที่ 3)
 - 4) กลุ่มที่ 4 และ 5 ---- พิจารณาเลือกสำนวนโวหารในคำประพันธ์ที่สนใจ และเห็นว่าเป็นที่นิยมใช้ในปัจจุบัน (ใบงานที่ 4)

5. ให้แต่ละกลุ่มส่งผู้แทนออกมารายงาน และให้กลุ่มอื่นๆซักถามความเข้าใจ
6. ครูซักถามความเข้าใจของนักเรียนจากสมาชิกกลุ่มทุกกลุ่ม
7. ครูให้นักเรียนฟังเทปการอ่านทำนองเสนาะเป็นต้นแบบและให้นักเรียนอ่านทำนองเสนาะพร้อมกับครูเป็นกลุ่มใหญ่ และแต่ละกลุ่มย่อยในหนังสือแบบเรียน โดยให้เพื่อนในกลุ่มที่อ่านได้ถูกต้องเป็นผู้นำในการอ่าน
8. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มถอดคำประพันธ์ออกมาเป็นเรื่องย่อ และให้ความหมายแต่ละกลุ่มต่อเนื่อกัน
9. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบเป็นรายบุคคลสั้นๆเกี่ยวกับเนื้อเรื่องทั้งหมด

อุปกรณ์การสอน

1. หนังสือแบบเรียนภาษาไทย
2. วีดิทัศน์ ประวัติและผลงานของสุนทรภู่
3. เครื่องเทป และคัตตัมเทปการอ่านทำนองเสนาะ
4. รูปภาพตัวละครในเรื่อง "พระอภัยมณี"
5. ใบงานสำหรับนักเรียนแต่ละกลุ่ม
6. แบบทดสอบ

การประเมินผล

1. จากการสังเกตความสนใจ และความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม
2. ผลของการรายงานหน้าชั้นเรียน และการตอบคำถามโดยปากเปล่า
3. ความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะ
4. ผลของการทำแบบทดสอบ

ใบงานที่ 1

ให้นักเรียนศึกษาชีวประวัติของสุนทรภู่ในแต่ละรัชสมัยตามเอกสารต่างๆ และทำรายงานในแนวต่อไปนี้

1. ชื่อเดิมของสุนทรภู่ และชื่อที่ได้รับพระราชทาน เกิดในรัชสมัยใด วันใด และถึงแก่กรรมเมื่อไร
2. การศึกษาเบื้องต้น การเข้ารับราชการ ตำแหน่งทางราชการ และลักษณะนิสัยส่วนตัวของสุนทรภู่
3. ตำแหน่งทางราชการในสมัยรัชกาลที่ 2 ลักษณะนิสัยส่วนตัว และตำแหน่งที่ได้รับในรัชสมัยนี้
4. การดำเนินชีวิตในสมัยรัชกาลที่ 3 บรรดาศักดิ์ที่ได้รับ
5. ลักษณะของผลงาน และวรรณกรรมของสุนทรภู่
6. รายละเอียดเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว

ใบงานที่ 2

ให้นักเรียนเล่าเรื่องย่อของ “พระอภัยมณี” และเขียนแผนภูมิความสัมพันธ์ของตัวละคร

ใบงานที่ 3

ให้นักเรียนถอดคำประพันธ์เรื่อง “พระอภัยมณี” ในหนังสือเรียน หน้า 40 ย่อหน้าที่ 4 จนถึงหน้า 43 ให้เป็นร้อยแก้ว โดยใช้สำนวนของตนเอง แล้วสรุปเป็นเรื่องย่อให้ได้ใจความ

ใบงานที่ 4

ให้นักเรียนอ่านคำประพันธ์ในหนังสือแบบเรียน และเลือกสำนวนโวหารที่อยู่ในคำประพันธ์ที่น่าสนใจ ให้มากที่สุด และสอคล้องสำหรับนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน และถอดความสำนวนโวหารให้เป็นร้อยแก้วด้วย โดยใช้ภาษาของตนเอง

การประเมินแผนการสอน

เมื่อผู้สอนดำเนินการสอนตามแผนการสอนแล้ว ในระหว่างการสอนอาจจะบันทึกย่อๆไว้ในบันทึกการสอนในส่วนที่ปรับ หรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งแตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ สำหรับการปรับปรุงการสอนในครั้งต่อไป และเพื่อให้แผนการสอนของครูมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปปรับใช้ได้ ในโอกาสต่อไป ผู้สอนควรจะได้ประเมินแผนการสอนของตนเองเมื่อได้ดำเนินการสอนเสร็จสิ้นแล้วดังต่อไปนี้

1. ส่วนใดที่เป็นจุดเด่น และจุดด้อยของบันทึกการสอน
2. เมื่อดำเนินการสอนแล้วผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มากน้อยแค่ไหน คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ได้เท่าไร
3. ปริมาณของเนื้อหาวิชาที่สอนในคาบเวลานั้น มากเกินไป หรือน้อยเกินไป
4. กิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละจุดประสงค์ดำเนินไปสอดคล้องกันหรือไม่
5. ควรเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงการใช้อุปกรณ์การสอนหรือไม่ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอน
6. กิจกรรมการเรียนการสอน และเนื้อหาวิชาสอดคล้องกันหรือไม่
7. ผู้เรียนมีปฏิกิริยาอย่างไรต่อการสอนของครูสนใจกระตือรือร้นหรือเฉยชา
8. เอกสารประกอบการสอนที่ใช้ เช่นแบบเรียน และสิ่งพิมพ์อื่นๆ มีเนื้อหาสอดคล้องกับบทเรียนหรือไม่
9. ผู้สอนควรจะปรับปรุงในส่วนใดของแผนการสอน เพื่อให้การสอนในครั้งต่อไปประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ข้อพิจารณาดังกล่าวข้างต้น เป็นแนวทางให้ผู้สอนได้ปรับปรุงแผนการสอนของตนเองสำหรับการดำเนินการสอนในครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับผู้เรียน และสภาพแวดล้อม

ครูที่ประสบความสำเร็จในการสอน ส่วนใหญ่จะมีความสามารถในการวางแผนการสอน แม้กระทั่งครูที่มีประสบการณ์ในด้านการสอนก็จำเป็นที่จะต้องเตรียมการสอนเนื่องจากผู้เรียนในแต่ละเทอมแตกต่างกัน รวมทั้งเป็นการปรับปรุงแนวการสอนของครู การเลือกใช้วิธีการสอน อุปกรณ์การสอน ให้สอดคล้องกับผู้เรียน และเนื้อหาวิชาในช่วงระยเวลานั้นๆด้วย แผนการสอนแบ่งออกได้เป็นหลายระดับ เช่น ระดับกระบวนการ ระดับหน่วย และแผนการสอนรายคาบเวลา ครูจะเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการจัดลำดับขั้นตอนการสอนในแต่ละคาบเวลา ให้สอดคล้องกับวิธีการสอนที่กำหนดไว้ ซึ่งจะทำให้การสอนของครูประสบความสำเร็จได้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้